

Yabancı Dil Öğreniminde Hangisi Daha Önemli: IO'mu, EQ' mu? Sorunların Tespiti ve EQ Tabanlı Çözüm Önerileri¹

Yrd. Doç. Dr. Hidayet TUNCAY
Yabancı Diller Yüksekokulu Müdürü
İstanbul Arel Üniversitesi

Özet

Plato *“Öğrenmenin temelinde duygusal öğeler vardır”* demiş ve bundan tam 2000 yıl önce duygusallık kavramının önemini belirtmiştir. Gerek öğrenci öğretmen iletişimi, gerekse öğrenilenlerin benimsenerek içselleştirilebilmesi duygusal zeminde, daha doğrusu duygusal zekâ bağlamında ne derece başarılı olduğumuzla doğru orantılıdır denilebilir. Bu çalışmada yalnızca yabancı dil öğretiminde sorunların irdelenmesinden ziyade, bu sorunlara sebep olan etken faktörler ele alınacak olup, bu bağlamda yabancı dil öğretiminin her aşamasında Duygusal Zekâ (EQ) verilerine davalı çözüm önerileri üzerinde durulacaktır. Yabancı Dil Öğretimi/Öğreniminde (YDÖ) sorunların öğretim ortamına dayalı olarak tespiti ve irdelenmesi açısından ele alınacak belli başlı konular:

- Öğretmen-öğrenci-öğretmen iletişimi
- Kişisel iletişim beceri ve faktörleri
- YDÖ'ne öğrenci ve öğretmen yaklaşımı
- Duygusal Zekâ kazanımları ve dil öğretimine yansımaları
- Yabancı dilin öğretimi aşamasında empatik yaklaşım ve gözlemler
- Öğretmen ve öğrenciden beklenen olası rol ve işlevler
- Sınıf yönetimi aşamasında duygusal zekâ'nın önemi ve işlevselliği
- Dil öğrenme becerilerinin geliştirilmesinde olası sorunların çözümünde kriz yönetim becerisi
- YDÖ'nde karşılaşılan sorunların materyal, iç ve dış etkenler, kurumsal yaklaşım ve farklılıklar ile öğrenci, öğretmen ve ulusal beklentiler olarak sıralanabilir.

Ayrıca, kuramsal düzlemden çok uygulamaya dayalı olarak, Yabancı Dil Öğretimi'nde uzun yıllara dayanan deneyim ve birikimler özgün durum çalışmaları ve örneklemeler katılımcılarla paylaşılacak olup, ortak çözüm önerileri gündeme getirilecektir.

1. Giriş

Tarihsel süreç itibarıyla yaklaşık yüz yıl, mevcut koşullarla değerlendirildiğinde elli yıldır ülkemizde yabancı dil öğretimi/eğitimi yapılmakta ve gün geçtikçe de önemini kat kat artırarak devam etmektedir. Bugüne değin ülkemizde yürütülen yabancı dil eğitimi ve öğretimiyle ilgili olarak çok çeşitli araştırma ve bilimsel nitelikte çalışmalar yapılmıştır ve hiç şüphesiz yapılmaya da devam edecektir. Bütün bu çalışmalar incelendiğinde çok çeşitli görüşler ortaya atılmakta ve çözüm önerileri bu görüşler doğrultusunda şekillenmektedir. Ancak bu çalışmaların (Çelebi 2006; Demirel 1991; Demircan 1988, 1990, 2006; Doğan 1996; Gencel 2005; Genç 1999; Kilimci 1998) çoğunda genel anlamda dil eğitimi ve öğretimine değinilmekte ve dil öğreniminin asıl ögesi olan insan, yani öğrenci pek fazla dikkate alınmamaktadır.

Oysaki dil öğreniminin, öğretiminin ve eğitiminin temelinde insan vardır, buna bağlı olarak da öğrenme, algılama ve kavrama vardır. Dolayısıyla iki bin yıl önce Plato'nun da belirttiği gibi her tür öğrenmenin temelinde duygusal öğe hâkimdir. İşte biz bu çalışmada, kurumsal, öznel ve kuramsal unsurlardan çok, ülkemizde bilinen adıyla Duygusal Zekâ (EQ) bağlamında yabancı dil öğretimine ilişkin birçok konuyu ele alacak ve “Neden, Niçin ve Nasıl” yabancı dil öğretiyoruz/öğreniyoruz veya tam tersi

---

¹ Bu makale 07-09 Mayıs 2008 tarihinde **Muğla Üniversitesi Sıtkı Koçman Yabancı Diller Yüksekokulu (Muğla-Türkiye)** tarafından düzenlenen **“Yabancı Dil Bölümleri ve Yüksekokullarının Yabancı Dil Öğretimindeki Sorunları Kurultayı”**nda bildiri olarak sunulmuş ve **Kurultay Bildirileri Kitabı**'nda, Devrim Matbaası (Muğla, 2008) yayınlanmıştır.

öğrenemiyoruz/öğretmiyoruz sorularına yanıt aramaya çalışacağız. Öncelikle YDÖ aşamasında karşılaşılan güçlükler dikkat çekmek açısından, IQ'yu, yoksa EQ'nun mu daha önemli olduğu tartışmaya açılacak olup, elde edilen veriler, güncel konum içerisinde günümüz koşullarında değerlendirilecektir. Bu bağlamda, sorunların temel nedenlerinin yanı sıra, EQ tabanlı çözüm önerileri tartışmaya açılacaktır. Geçmişte yapılan tartışmalarla karşılaştırıldığında, burada tartışılan konuların, temel niteliğinin ülke ölçeğinde yabancı dil öğreniminde ve öğretiminde içinden çıkılmaz gibi görünen bazı konulara ışık tutacağı varsayılmaktadır.

Ayrıca çağımız koşullarında sahip olduğumuz öğrenci profili ve öğrenme/öğretme motivasyonu, öğretmenlerden beklenenler ve öğretmen öğrenci iletişimi tartışılacak konulardan bazılarıdır. Sonuç itibarıyla yabancı dil öğrenmenin tamamıyla duygusal zemin üzerinde gerçekleşen ve de öğrenilenlerin öğrencinin kendi iç dünyasında içselleştirdiği ve kavrayarak kendine mal ettiği ana temamızdır denilebilir. Tüm bu anlatımın ve tespitlerin ışığında, ülkemizde uygulanan mevcut yabancı dil öğretim süreci ve çalışmalarının bir bütün olarak ele alınması gerekliliği üzerinde durulacaktır.

2. Yabancı Dil Öğreniminde Öğretmen - Öğrenci - Öğretmen İletişimi

Yabancı dil öğreniminde öğretmen-öğrenci-öğretmen iletişimi bir bütün olarak ele alındığında, yabancı dilin öğretilmesine/öğrenilmesine katkısı asla yadsınamayacak derecede önemlidir. Bugün dil öğretiminde hangi yöntem uygulanırsa uygulansın, öğrenci o yöntemin merkezinde olmadığı sürece dil öğretiminde başarılı olmak neredeyse imkânsızdır. Bu nedendir ki, son zamanlarda dil öğretiminden bahsederken daima öğretmen-öğrenci iletişiminden söz edilmektedir. Bunun sebebine gelince; dil öğretimi aşamasında öğretmen konuşma süresiyle, öğrenci konuşma süresi hep tartışılın olmuştur. Yani, öğretim aşamasında hedef dili kim daha aktif ve sürekli kullanan olmalı?

Yabancı dil öğretiminde öğretmen konuşma süresi, yani öğretime ayrılan sınıf içi zamanın kim tarafından ne derece ve ne ölçüde kullanılacağı çok önemlidir. Gerek dil öğretiminin doğası, gerekse öğrencilerin beklentisi açısından öğretmenin sınıf içi zamanı tek taraflı konuşarak /ders anlatarak geçirmesi her zaman beklenen sonucu vermeyebilir.

Ayrıca sürekli konuşan bir öğretmenin sınıf içi öğrenci öğretmen iletişimine fazla bir katkı sağlamayacağı varsayılmaktadır.

Bu bağlamda, YDÖ'nde sınıf içi zamanın, hem öğretmen hem de öğrenci tarafından iletişim amaçlı olarak ne derece etkin kullanılabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Dil öğretiminde amaç; öğrencinin öğrendiği yabancı dili düşünerek kullanması ve uygulaması varsayılırsa, öğrencinin kullanabileceği zamanın önemi daha da artmaktadır. Bu da dil öğretiminde öğrenci öğretmen iletişimin kuvvetlendirecek ve dilin doğal ortam olarak kabul edilmeyen sınıf içinde kullanımını artıracaktır. Esasen burada iletişimden maksatla, öğrenilen yabancı dilin iletişim amaçlı kullanımı vurgulanmak istenmiştir.

YDÖ'nde öğrenci öğretmen iletişimde dikkat edilmesi gereken hususlar belli bir hiyerarşik sıra takip etmeden şu şekilde sıralanabilir:

- Sınıf içi zamanın iyi plânlanması ve öğrenciye daha çok kullanım fırsatı verilmesi öğrenci motivasyonunu olumlu yönde etkileyecektir.
- Öğretmen konuşma süresinin fazlalığı öğrenciyi pasif dinleyici konumuna getirecektir.
- Amaç öğrenciye öğrendiklerini kullanma fırsatı vermek olduğuna göre, öğrencinin konuşma süresinin çok daha fazla olması öğretilenlerin pekiştirilmesine yardımcı olacaktır.
- Temel öğretim öğelerinin sunumu dışında, öğretmenin sürekli konuştuğu bir sınıfta, öğrenci merkezli bir dil eğitiminde bahsedilemez.
- Öğretmenin konumu yönlendiren, yüreklendiren ve EQ bağlamında empati uygulayan ve de sabır gösteren durumunda olmayı gerektirmektedir.

- Öğrencinin öğrendiği yabancı dili sınıf ortamında endişesizce kullanabilmesine olanak tanımak, ancak ona konuşma ve öğrendiklerini iletme fırsatı vermekle mümkündür.
- Özetle, öğretmen sınıfı içi konuşma süresi öğrencinin konuşma süresinden daima az olmalıdır.

Öğretmen - öğrenci - öğretmen iletişiminin ana teması öğrenilenlerin sınıf içi iletişim çalışmalarıyla pekiştirilmesi ve öğrenciyi öğretimin merkezine koymaktır. Böylece öğrencinin yabancı dili öğrenilen ortamda kullanmasına olanak sağlanmış olmaktadır.

2.1. YDÖ’nde Kişisel İletişim Beceri ve Faktörleri

Öğretmen ve öğrencilerin kişisel iletişim becerileri ve bunlara etki eden faktörler, YDÖ’nde daima etken rol oynamıştır. Bunun neden ve sonuçlarını bu kısacık çalışmada ele alabilmemiz pek olası gözükmemektedir. Ancak, bilhassa öğretmenin sınıf içi çalışmalarda dil öğretirken sergileyeceği kişisel iletişim becerileri öğrenci üzerinde daima olumlu etki yaratacaktır. Bu da öğrencinin dil öğrenme becerilerini geliştirmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

Kişisel iletişim becerilerinin geliştirilmesinde duygusal zekâ düzeyinin çok daha önemli bir etken olduğu unutulmamalıdır. Duygusal Zekâ bağlamında kişisel iletişim becerisi gelişmiş bir öğretmen, öğrencilerin dil öğreniminde daima olumlu bir etki yaratacak olup, hem kendi YDÖ becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak, hem de yabancı dili (YD) kavrayarak kullanabilmelerine ve olumlu kişisel motivasyon geliştirmelerine imkan tanıyacaktır.

Kişisel iletişim becerilerine etki eden bir diğer önemli faktör, yabancı dil öğretimine/öğrenimine ne tür bir yaklaşım sergilediğimizdir denilebilir. Nedenine gelince, dil öğreniminde asıl amaç yazılı ve sözlü iletişim kurabilmek olduğuna göre, kişisel iletişim becerileri gelişmiş öğretmenlerin, öğrencilerini bu bağlamda değerlendirdiğinde, temel amaca ne denli yaklaşmış olduğunu gözlemlemekteyiz. Yani, öğretmen kendi deneyim, birikim ve dil öğretim becerilerinin yanı sıra, kazanmış olduğu EQ tabanlı kişisel iletişim becerileri sayesinde görevini en iyi biçimde icra edecektir.

3. YDÖ’ne Öğrenci ve Öğretmen Yaklaşımı

Daha önce çeşitli bilim insanlarının yabancı dil öğretimine ilişkin bilimsel çalışmaları olduğundan bahsetmiştik. Bu çalışmaların birçoğunun temel ögesi izlenceler, fizikî mekân ve olanaklar ile kurumlar, kurumsal amaçlar ve de dil öğretim yöntemleridir. Bu çalışmada önceden de değinildiği gibi, biz yabancı dil öğretimini/eğitimi öğretmen ve öğrenci bağlamında ele alacağız.

Bilindiği gibi öğretmen ve öğrenci yabancı dil eğitiminin iki temel unsurudur. Biri olmaz ise diğeri de olamaz. Günümüzde hem öğrenci hem de öğretmenin yabancı dil eğitime olan yaklaşımı bir hayli değişim göstermektedir. Bu değişiklikler izlence, kurumsal imkân ve kabiliyetler, ders kitapları ve malzemeleri ve de dil öğretimindeki hedef ve amaçlardan çok, öğrencinin ve öğretmenin kendilerince geliştirdikleri yabancı dil öğretim/öğrenim yaklaşımlarıdır.

Bu konuya ayrıntıyla değinmeden önce Savaş Şenel’in (2007) *Türkiye’de Yabancı Dil Öğretiminde Temel Problemler ve Çözümleri* isimli makalesinde belirttiği temel problemler ve çözüm önerilerine bir göz atalım:

1. **Öğrencinin hayatla ilgili misyonunu netleştirmemiş olması:** Kendi değerleri ve önceliklerini gerçeklemek için değil de, sadece moda olduğu veya konjunktür gerektirdiği için yabancı dil öğrenmeye çalışan kişiler
2. **Konuyla ilgili hayallerin net olmayışı:** eğitimciler, yabancı dil öğrenmek isteyen kişilere konuyla ilgili hayaller armağan etmeli, onların biraz hayal kurmalarını sağlamalıdır
3. **Yabancı bir dil öğrenirken hedefsiz, çalışmak:** Yabancı dil öğretmenleri, uzun vadeli, orta vadeli ve kısa vadeli hedefler koymak konusunda öğrencileri eğitmelidirler.
4. **Öğrencilerin yabancı dilin doğasından haberdar olmamaları:** Yaşları ne olursa olsun, yabancı bir dil öğrenen kişiler, genellikle öğrendikleri yabancı dilin ve yabancı bir dili öğrenmenin doğasından haberdar değildirler.

5. Odaklanamamak

6. **Öğretmenlerin, yabancı dil öğrenme sürecini yaşamamaları:** Yabancı dil öğreten birisinin ikinci bir dil öğrenmeye çalışması, öğrenciyi daha iyi anlaması konusunda yardımcı olur
7. **Ana dildeki yetersizlikler:** Ana dilini iyi yazan, okuyan veya konuşan bir öğrenci yabancı dil öğreniminde de avantajlı durumdadır.
8. **Öğrencilerin zayıf bir genel kültüre sahip olmaları:** Hayatla ilgili ileri fikirlere sahip olmayan birisi, ne kendi ana dilinde ne de başka bir dilde ileri gidemez.
9. **Öğrenciyle öğrenmek istediği dil arasında duygusal bağ kurulmaması:** ... yabancı dil öğretmenleri, öğrencilerin öğrendikleri dile ve o dili konuşan ülkelere karşı duygusal bir ilgi kurmaları konusunda yardımcı olmalıdır.
10. **Yabancı dil öğretiminde araç ve gereçlerin kullanılmaması, bu konunun önemsenmemesi:** Öğrenciler, öğretmenden başka kaynak tanımazlar...
11. **Eğitim sisteminin öğrencilerin algı sistemlerine göre yapılanmayışı:** Bazı öğrenciler, dinleyerek bazıları da seyrederek öğrenmeye meyillidir. Bu konuda çalışma yapılmalı ve öğrencilerin algı sistemlerine ve kişiliklerine göre filmler, ses dosyaları, kitaplar ve benzer araçlar da önerilmelidir.

Görüldüğü gibi burada öğrencinin ve öğretmenin bir takım sorumlulukları olduğuna değinilmiş ve kısmen çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Oysaki hem öğretmen, hem de öğrencinin duygusal zekâ kazanımlarına dayanarak bir irdeleme yapılması yerinde olacaktır. Bu bağlamda kanımızca yabancı dil öğretiminin/öğreniminin temelinde duygusal zekâ daha da çok etken rol oynamaktadır. Nedenine gelince, bilhassa öğrenciler yabancı dili öğrenme aşamasında daima duygusal zekâ düzeyinde yaklaşmaktadırlar. Şöyle ki, öğrenciler yabancı dili öğrenirken kendi duygusal düzlemlerinde tepkiler ve iletişim becerileri geliştirmektedirler. Bunun sebebi ise, öğrendikleri yabancı dile fazla uzak kalmamak ve öğrenme güçlüklerini ve duygusal zekâ bağlamındaki yakınmalarını en aza indirgemektir. Bir başka deyişle, dil öğrenirken kendi başarı ve başarısızlıkları için haklı sebepler yaratmak ve gerekçeler üretmektir.

Öğretmenlere gelince, her bir öğretmen öğretim aşamasında öğrencilerin duygusal zekâ düzeyindeki kazanımlarının, onların başarılarında çok etken bir faktör olduğunu unutmamalıdır. Bilhassa yapılan hataları düzeltmede son derece anlayışlı davranarak, özellikle yabancı dili uygulama aşamasındaki hatalarını düzeltme bağlamında dilbilimsel verileri mutlaka devreye sokmalıdır. Öğrenme aşamasında öğrencinin duygusal ve psikolojik yapısını, tepki ve yaklaşımlarını, dil öğrenme istek, bilinç ve hedefleriyle öğrenme güdülerini mutlaka dikkate almalıdır. En önemlisi Şenel'in (2007) yukarıda 6. maddede belirttiğinin aksine, mutlaka empati uygulayarak öğrencilerin dil öğrenmedeki güçlüklerini çözmeye ve buna göre stratejiler geliştirmeye özen göstermelidir.

Özetle, YDÖ'nde öğretmen ve öğrencinin benzer ve ortak amaçlar etrafında toplanmaları gerekmektedir. Elde edilecek sonuç her anlamda EQ bağlamında veriler ortaya koyacaktır. Ayrıca EQ özelliklerini yabancı dil öğretimi yaşam alanına sokamayan bir öğrenci, ancak o dili öğrenir ve yalnızca bir bölümünü kavrayabilir. Yani kendini öğrendiği dile, düzeyi ne olursa olsun, yakın hissedemez ve öğrenilenleri özümlemesi daha da uzun zaman alabilir.

4. Duygusal Zekâ Kazanımları ve Yabancı Dil Öğretimine Yansımaları

Çalışmanın başında da değinildiği gibi, duygusal zekâ bu makalede YDÖ açısından değerlendirilecektir. Sosyal iletişim becerilerinin yanı sıra, EQ düzeyi yüksek olan öğretmenler bu kazanımlarını YDÖ'nde daima olumlu yönde kullanmışlar ve de başarılı olmuşlardır. Böylesi bir özeliğin dil öğrenimine yansımaları öğrenciler tarafından fark edilecek olup, sınıf içi çalışmalarda ve bilhassa dilin kavranılma aşamasında son derece olumlu sonuçlar verecektir. İlk bakışta EQ'nun yabancı dil öğretimiyle nasıl bir ilişkisi olduğu akla gelebilir ancak, bunu öğrenci öğretmen iletişim açısından düşündüğümüzde daha iyi görmek mümkün. İletişim, yabancı dil öğretiminin ana temasıdır dolayısıyla bu ana temanın değişmez iki unsuru da, daha önceden de değinildiği gibi, insan yani öğrenci ve öğretmendir.

David Goleman (1998:317) EQ'nun tanımını "...başkalarıyla ilişkilerimizde ve kendimizle ilgili olan duygularımızı idare edebilmek, kendimizi motive edebilmek için hem başkalarının, hem de kendi hislerimizin farkına varabilme kapasitesi" olarak yapmaktadır. Dugusal zekâ'nın yapılmış daha bir çok tanımı mevcuttur ancak, hemen hepsi aynı noktayı vurgulamakta, yani öncelikle kendimizin ve iletişim kurduğumuz diğer kimselerin duygularının, duygusal zekâlarının farkında olabilmemizdir. Bu bağlamda YDÖ'nde olmazsa olmaz unsuru olan öğretmenin öncelikle kendi duygularının ve de hedef kitlesi olan öğrencilerinin dil öğrenme psikolojisine bağlı olarak ortaya çıkan duygularının ve EQ düzleminde edinimlerinin farkında olması beklenmektedir.

Öte yandan Steve Hein (1999) duygusal zekâ'nın eğitim açısından ele alındığında öğretmenler için şu ipuçlarını sunmaktadır. Söz konusu hususlar YDÖ'nde de uygulanabilmektedir.

- Öğrencilere emirler vermek yerine, duygularınızı açıklayınız.
- Kendi duygularınızı öğrencilerinize mal etmek yerine, duygularınızın sorumluluğunu kendiniz üsleniniz.
- Öncelikle öğrencilerinizin duygularından çok kendi duygularınızın farkında olunuz. Öğrencilerinizin davranışlarına değinmeden önce onları bu davranışlara iten duygularını anlamaya çalışınız.
- Emirler vermek yerine, gönüllü işbirliği yollarını araştırınız.
- Öğrencilerinizin kendi iç çatışmalarını çözmelerine yardımcı olunuz.
- Öğrencilerin hissedebildikleri şekilde kendi duygularını ifade etmelerine yardımcı olunuz.

Bilindiği gibi dil öğretimi ve buna bağlı olarak öğrenilen dilin iletişim amaçla kullanımı, bir bütün olarak ele alındığında, öğrencinin tüm duygularını ve psikolojik yapısını, içtenliğini, motivasyonunu ve de istekliliğini içermektedir.

4.1. Yabancı Dil Öğretimi Aşamasında Empatik Yaklaşım ve Gözlemler

YDÖ'nde empatik yaklaşımdan söz etmeden önce, dil öğretimi açısından empatinin ne anlama geldiğine değinelim. Dil öğretiminde empati; öğretmenin dil öğretim çalışmalarının tümünde, bilhassa öğrenilenlerin pekiştirilmesi aşamasında yapılan sözlü ve yazılı uygulamalarda, kendisini öğrencisinin yerine koyarak ona desteğini hissettirecek bir yaklaşım sergilemesidir. Esasen genel anlamda empati, daha yalın bir ifadeyle, öğrenci gibi düşünebilmek ve YDÖ aşamasında karşılaşılabilecek olası güçlükleri aşmada ona duygusal manada yardımcı olabilmektir.

Öncelikle öğretmen hangi yöntemi, nerede, nasıl kullanacağını çok iyi bilmelidir. Öğretimde daima basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru bir sıra izlenmelidir. Öğrenciler arası bireysel farklılıklar olduğu unutulmamalıdır. Her öğretmen kendine ve sınıfına göre yöntem belirlemelidir. Belirlerken izleyeceği yol; öğretmenin kendi yetenekleri, öğrencilerin ihtiyaçları, yaşları, eğitim düzeyleri, öğretilecek konunun özellikleridir. Gerekirse öğretmen, yöntemler karmasından yararlanmalıdır (Yılmaz, 2007). Dikkat edilirse burada da önemle değinildiği gibi asıl hedef amaç, yöntem, ihtiyaçlar, konular vb. hususlardır. Oysa ki, çalışmanın başlarında da yer verildiği gibi öğrenmenin/öğretimin temelinde duygular, duyguların hedefinde de öğrenci ve öğretmen vardır. Her nedense çalışmaların çoğunda bu iki öğeye çok az değinilmektedir.

Gözlemlerimize gelince; YDÖ'nde en başarılı öğrencilerin, akademik ve ilmi bir istatistik olmamakla beraber, öğrencileriyle iyi iletişim kurabilen, onların duygusal zekâ kazanımlarını sürekli canlı tutabilen ve en önemlisi onlara empatik yaklaşım gösterebilen öğretmenlerin sınıflarından çıktığı gözlenmektedir. Bunun asıl nedeninin, kanımızca empatik yaklaşım kadar, yabancı dil öğrenmeye çalışan öğrenciyi mesleki bilgisinin ve dil öğretme kabiliyetinin yanı sıra, onu empatik dinlemenin merkezine yerleştiren öğretmendir. Çünkü empatik dinleme, kişiyi anlamak için kullanılan aktif dinlemedir (Cücenogju 1994:306). Bunun dışında sayabileceğimiz daha birçok neden, burada bahsetmiş olduğumuz gerekçelerin önüne geçemez kanısındayız.

4.2. YDÖ'nde Öğretmen ve Öğrenciden Beklenen Olası Rol ve İşlevler

YDÖ'nde aynı amaçlar doğrultusunda öğretmen ve öğrenciden farklı roller ve işlevler beklenmektedir. Bunun nedeninin yabancı dil öğreniminden ve öğretmenden beklentilerin farklı olması olarak yorumlanabilir.

Günümüzde çeşitli ortam ve koşullarda yabancı dil öğretimi konusunda maalesef birçok kişi bilinçli ya da bilinçsiz olarak yabancı dil öğretimi/öğrenimi konusunda fikirler yürütmekte ve çeşitli önerilerde bulunmaktadır. Belki bunların bir bölümü deneyimlerden kaynaklandığı için doğru kabul edilebilir, ancak hiç bir bilimsel dayanağı olmayan bu görüşler hem öğrenciyi hem de öğretmeni ve sistemi olumsuz yönde etkilemektedir. Hatta zaman zaman daha da ileri gidilerek çeşitli kişiler ve bazı kuruluşlar yabancı dil öğrenimini rekabet ortamına sokarak çok fazla iddialı tezler ortaya atmaktadırlar. Hiç şüphesiz bunların birçoğu maddi kaygılardan kaynaklanmaktadır. Aşağıda bir öğrenciden yabancı dil öğrenirken ne yapması gerektiğine dair yönlendirmeler verilmiştir, şüphesiz ki bunların bizim çalışmamızla hiç bir ilgisi yoktur, ancak örnek olması bakımından incelemeye değer olacağı kanaatindeyiz:

Son günlerde herkes, bir, hatta birkaç dil öğrenme derdine düşmüşken sen öylece oturuyor musun? Eğer kendini geliştirmek ve iyi bir işi garantilemek istiyorsan işte sana dil öğrenmenin püf noktaları... Ayrıntıları kaçırma!

- Tekrar et!
- Cümleler kur!
- Sormaktan çekinme!
- Yanlış yap!
- Okumanı geliştir!
- Yaz, yaz, yaz!
- Ortamlara gir!
- İzle, dinle!
- Sürekli sözlük kullanma! (<http://www.hurriyetim.com.tr/genc/03/100egit.asp> Nisan2004)

Böylesi uyarılar ve yönlendirmeler her aşamada karşımıza çıkabilir ancak, bunlar sıradan bir tavsiyeden öte geçemez. Biz burada yabancı dil öğrenmeye kendini hazırlamış ve bu dili mesleki ve kişisel amaçları doğrultusunda kullanmayı planlayan öğrencilerden ve mesleğini profesyonelce icra eden öğretmenlerden ne gibi roller ve işlevler beklediğimizi belirlemeye çalışacağız.

	Roller	İşlevler
Öğretmen	Yönlendiren, çözüm üreten, uygulayan	Öğrenme başarısına katkı sağlar
	Empatik dinleme yapabilen	Dinlemek, onu anladığını göstermektir
	Sınıf yönetiminde başarılı olan	Öğrenme disiplini başarıya mutlak değer katar
	Bireysel öğretim yapabilen	Öğrencinin öğrenme bilincini artırır
	Meslekî gelişmelerden haberdar olan	Sadece ders kitabına bağlı kalmamayı sağlar
	Hedef kitesinin dil öğrenimini mümkün kılan ve uygun en iyi metodu uygulayabilen	En iyi yöntemin öğrencinin en iyi öğrendiği/kavrayabildiği yöntem olduğu bilincini geliştirir
	Pasif öğretici olmayan, ancak öğretilenleri kullandırmayı hedefleyebilen	Sadece öğretmek değil, kullanmayı öğretmek ve dilin bir parçası olduğunu yaşatmayı sağlar
	Yapısal öğretimin dil öğretiminin tamamını oluşturmadığından emin olan	Kurallar manzumesini öğretmenin tıpkı nasıl araba kullanılacağını bilen, ancak hiç bir sürüş deneyimi olmayan kişiler gibi olacağını bilmek
	Empatik yaklaşım göstererek öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yardım edebilen	Öğrenmede güçlük, ilgi ve motivasyonu olumsuz yönde etkiler ve bu durumu çözme becerisi ve işlevi göstermek
	Kendine özgü en iyi öğretim şeklini belirleyebilen	Öğrencilerin neyi, nasıl, ne şekilde ve ne kadar öğrenebileceğini önceden işlevsel olarak bilmek
Öğrenci	Yabancı dil dersim araç, öğrenmeyi amaç kabul edebilen	Dersi ders olmaktan öte, yaşamın işlevsel parçası olarak algılayabilen
	Dil öğrenmenin öğretmekten çok öğrenmek olduğunu kabul eden	Öğrendiklerim her tür fırsatta uygulamaya çaba sarf eden; öğretilmeyi değil öğrenmeyi ilke kabul eden

Öğrendiklerini kendi yöntemiyle kavrayabilen	Kendine özgün çalışma ve kavrama becerilerini ortaya çıkaran
Yabancı dili bir bütün kabul edip, öğrendiklerini sorgulamadan kavrama yolunu seçebilen	"niçin" sorusunu sadece kavrama ve iletişim düzeyinde sorabilen
Sadece dilbilgisi öğelerinin/kurallarının öğretiminin dil öğretimi olmadığı bilincinde	Yapısal kuralları öğrenmenin dil öğretiminde yeterli olmadığı bilincini taşımak
Dil öğrenme sürecinde azami sabrı gösterebilen	Dil öğrenme sürecinin uzun ve işlevsel bir süreç olduğunu kabul etmek
Dil öğretim materyallerinin sadece birer araç olduğunu, amaç olmadığını bilen	Her tür materyalin tek bir işlevi vardır; dil öğretimine yardımcı olmak; yani rolün kendisi değil kostümü olmak
Kavramanın öğrenmekten daha zor olduğu bilincinde olabilen	Öğrenme aşamasında elde edilenlerin tam olarak kavranmadığı sürece öğrenilmediğini ve işlevsel sürecin devam ettiğini bilmek

4.3. Sınıf Yönetimi Aşamasında Duygusal Zekâ'nın Önemi ve İşlevselliği

YDÖ'nde sınıf yönetimini duygusal zekâ bağlamında düşündüğümüzde yine karşımıza fizikî mekân ve yerleşimden çok, öğrenci ve öğretmen çıkmaktadır. 2003 yılında "İngilizce Öğretiminde Sınıf Yönetimi" konusunda yapılan bir anket çalışması ve araştırmada (Tuncay, 2003) elde edilen veriler oldukça ilginç olup, sınıf yönetimi ve duygusal zekâ'nın önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Sözü edilen anket çalışmasına yedi ayrı eğitim kurumundan (lise ve üniversite) 170 yerli ve yabancı İngilizce öğretmeni katılmış olup, elde edilen veriler bir bildiriyle 2003 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nce düzenlenen "*Üçüncü Uluslararası İngilizce Öğretimi Araştırmaları Konferansı*"nda sunulmuştur. 25 maddeyi içeren bu ankettten, konumuzla ilgisi olduğunu düşündüğümüz iki madde ve sonuçlara burada yer verilecektir.

Anket sorularından bir tanesi (soru 9) "*Meslekî birikimim, öğretme şeklim, İngilizce öğretimindeki yeni gelişmeleri takip etmem ve öğrencilerimle duygusal zekâ tabanlı iletişim anlayışım sınıf yönetimimde pek fazla rol oynamaz.*" Bu soruya, anketi cevaplayanların yaklaşık % 60'dan fazlası katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç gösteriyor ki, sınıf yönetiminde kişisel gelişim ve duygusal zekâ tabanlı iletişim anlayışı öğretmeni sınıf içinde daima olumlu yönde etkileyecek ve öğrenmenin daha da etkin bir şekilde gerçekleşeceğini vurgulamaktadır.

Bir diğer soru (soru 12) ise; "*Öğretmenlik deneyimimin, İngilizce öğretiminde sınıf yönetimi aşamasında öğrencilerle daha yakın ve anlayışlı bir iletişim/işbirliği kurmandan daha da önemli olduğuna ciddî şekilde inanmaktayım.*" Deneklerin yine üçte ikilik bir oranı bu sorunun içeriğini kabul etmediklerini belirtmişlerdir. Eğer bunu da yorumlayacak olursak; öğretmenin dil öğretimi aşamasında sınıf yönetimini başarıyla yerine getirebilmesinde meslekî deneyiminden çok, öğrencilerle olan yakın işbirliği ve anlayışlı tutumu sınıf yönetiminde önemli ölçüde olumlu katkı sağlayacaktır. Ayrıca şurası da bir gerçektir ki, yabancı dil öğretimi aşamasında öğrencileriyle duygusal zekâ tabanlı gerekli iletişim becerilerini geliştirip kuran öğretmenler, hedef dilin öğretilmesi ve kavranması aşamasında bu çabaların olumlu sonuçlandığı gözlemlenmektedir.

YDÖ'nde sınıf içi olumsuz koşullar, öğrencilerin öğrenme güçlüğü ve kavrama zorlukları ile birleştiğinde yabancı dilin sağlıklı bir şekilde öğretilmesi ve kavratılması neredeyse imkânsız gibi gözükmektedir. Öncelikle uygun atmosfer ve koşulların sağlanarak, öğrencinin duygusal zeminde rahatlamasına yardımcı olunmalıdır. Bu da ancak öğrenci öğretmen ilişkilerinin duygusal zekâ düzleminde ele alınmasıyla ve işlevsel bir duruma getirilmesiyle mümkündür. Özetle, öğrencinin duygusal bağlamda ve genel sınıf içi atmosfer olarak kendini rahat hissetmediği ortamda YDÖ'nin etkin bir şekilde yürütülmesi çeşitli olumsuzluklara neden olabilmektedir.

5. Dil Öğrenim Becerilerinin Geliştirilmesinde Ortaya Çıkabilecek Olası Sorunların Çözümünde Kriz Yönetimi

Yabancı dil öğreniminde çeşitli etkenlere bağlı olarak, gerek öğrenci öğretmen iletişimde, gerekse dil öğrenme/öğretme ve kavrama aşamasında, çatışmalar ve anlaşmazlıklar daima krize neden olabilir. Tüm bu anlaşmazlıkların temelinde; çoğunlukla öğretmenin iletişim becerileri, empatik dinleme ve yaklaşımı, sınıf yönetimi, bilgi birikim ve düzeyi, dersini işleyiş ve sunum tarzı vb. öğelerin yanı sıra, öğrencinin bıkkınlığı, ilgisizliği ve kayıtsızlığı, yeteri derecede motive olamaması, dil öğrenimi amaçlarının tam olarak netleşmemiş olması ve en önemlisi kavrama ve öğrenme gücü gibi benzeri durumlar vardır denilebilir. Daha bir çok etken unsur bu bağlamda sınıf içinde doğabilecek krizin nedeni olabilmektedir. Bu çalışmada her bir kriz ve çatışma konusunu tek tek ele alma olanağımız yok ancak, genel anlamda kriz yönetimini öğretmenin duygusal zekâ kazanımları açısından ele alabiliriz.

Öğrencinin YDÖ becerilerinin geliştirilmesinde öğretmen etken faktörlerin başında gelmektedir. Çünkü, öğretmen öğrenciye rehberlik eden ve kavrama/öğrenme gücü aşamasında ona profesyonel destek olabilen kişidir. Dolayısıyla burada öğretmenin sahip olması gerektiği bilişsel yabancı dil öğrenim psikolojisi devreye girmektedir.

Yabancı dil öğrenme hiç şüphesiz bazı kabiliyetleri gerektirmektedir. Eğer öğrencinin yabancı dil öğreniminde sergilediği öğrenme/kavrama güçlükleri ana dilinden kaynaklanmıyorsa - ki maalesef bugün genel anlamda bakıldığında özellikle okuma ve yazma becerilerin de yetersizlik bütünüyle ana dildeki eksiklikten kaynaklanmaktadır- bunlarında üstesinden gelmek ve dil öğretimini gerektiği gibi tesis etmek öğretmenin varlığı ile mümkün olabilmektedir. Öğrencilerin öğrenme güçlüklerinin giderilmesinde şu önerilere (Demirel, 1978) göz atmak yerinde olacaktır:

1. Küçük grupların oluşturulması:

Sınıf içinde üç dört kişilik küçük gruplar oluşturulup bu öğrencilere öğrenme güçlükleri üzerinde durmaları için yeterli zaman verilir. Grup liderleri başarılı ve o üniteyi tam olarak öğrenmiş öğrenciler arasından seçilmesi, benimsenmelidir.

2. Bireysel öğretim:

Her Öğrenciye bir öğretmen verme olanaksızdır. Ancak, özel derslere ya da bugün okullarımızda yaygın bir şekilde uygulanan kurs verme sistemiyle ya da daha iyi bilen öğrencilerin yavaş öğrenen ve az bilenlere yardım etmesiyle bireysel öğretime gidilebilir.

3. Yardımcı ders kitapları

Yardımcı ders kitabı, sınıfta kullanılan ders kitabını kendi kendine çalışan öğrencilerin karşılaştıkları güçlükleri yenmesine, diğer bir deyişle, bireysel öğrenmesine ve çalışmasına, yardımcı olacak bir araçtır. Ancak, bu kitaplardan nasıl yararlanılacağı öğrencilere daha önceden açıklanmalıdır.

4. Alıştırma kitapları ve programlı öğretim

Özellikle yabancı dil öğretiminde özel yeteneği yeterli olmayan öğrenciler için alıştırma kitapları ya da programlı öğretim tekniği ile yazılmış kitaplar tam öğrenmenin sağlanmasında yararlıdır. Alıştırma ve programlı öğretim kitapları ile öğrenmenin pekiştirilmesi ve kökleştirilmesi de yapılacağından bunların kullanılması yararlı görülmektedir.

5. Görsel-İşitsel araçlar:

Sınıf içi etkinliklerde sözel iletişimin eksikliklerini gidermede ve özellikle yabancı dil öğretiminde doğal bir ortamın sağlanmasında görsel ve işitsel, araçlar en etkili ders araç ve gereçlerdir Ancak, bu araçların yeterli, bir şekilde okullarımızda bulunması ve amaca uygun olarak kullanılması gerekir ki, istenilen yapılmış olsun.

6. Sınıf oyunları ve bulmacalar:

Yabancı dilde sınıf içi öğrenmenin biçimsel (formal) ve tekdüzelikten (monotonluktan) kurtarılmasında yabancı dille yapılan sınıf oyunları ve bulmaca çözmeler, öğrenmeyi olumlu yönde etkilemekte, ayrıca bilinenleri uygulamaya dönüştürme olanağı da sağlamaktadır.

7. Tekrar öğretme:

Eğer bir ünite ya da bir konu öğrencilerin en az %40'ı tarafından tam öğrenilmemişse bireysel öğretime gitmekten çok aynı konunun sınıfta tekrar öğretilmesinde yarar vardır.

Yukarıda sıralanan bu önerilere hiç şüphesiz daha birçoğu eklenebilir. Makalenin yazıldığı döneme göre sıralananlar son derece önemli olabilir ancak, bugün artık dersler mültimedya ortamında ve tamamen bilgisayar destekli yapılmaktadır, dahası öğrenci öğrendiği dille ilgili tüm bilgilere gerektiğinde internet ortamında ulaşabilmektedir. Bunlar dikkate alındığında sözü edilen öğrenme güçlükleri maalesef pek bir anlam ifade etmemektedir.

Doğrusu üzerinde durmaya çalıştığımız ana tema, öğrencinin olası bireysel öğrenme/kavrama güçlüğüdür. Bu kavramdan hareketle, öğretmen bu güçlüklerin üstesinden büyük oranda, empatik yaklaşım, etkili iletişim, becerisi vb. duygusal zekâ kazanından ile etkin sınıf yönetimi, bireysel öğrenme güçlüklerinin tespiti çalışmaları ve mevcut dili öğretim olanaklarının son derece akademik bir anlayışla kullanılmasıyla gelebilir kanaatindeyiz.

Burada değinilen tüm bu unsurların YDÖ'nde etkin bir şekilde değerlendirilmesiyle doğabilecek muhtemel krizler de önlenmiş olabilir ve çeşitli uygulamalar göstermiştir ki, öğretmen, mesleki deneyim ve duruşuyla, bilgi birikimiyle ve en önemlisi EQ bağlamındaki kazanımlarıyla tüm bu olumsuz koşulların üstesinden gelmek için başarılı bir kriz yönetimi sergileyebilir.

6. Yabancı Dil Öğretimi'nde Karşılaşılan Sorunlar

YDÖ'nde sorunlara nasıl bir yaklaşım getirildiğine dair bir kaç görüşe göz attıktan sonra deneyimlerimize dayalı sorunları belli ölçüde ele alacağız.

Türkiye'de yabancı dilleri öğrenme ve bunları öğrencilere öğretmenin bir sorun olduğu bilinmekte, ancak bir türlü de çözümlenememektedir. Cumhuriyetin kuruluşunda Atatürk eğitimin yanı sıra yabancı dil öğrenimine büyük önem vermiş, ancak kısa ömrü bu sorunu çözmeye yetmemiştir. Kısa bir sür önce Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, İngilizce öğretmenlerinin yarısından fazlasının dinlediğini, anlama ve konuşma konusunda yetersiz kaldıkları konusunda demeç vermiş öğretmen yetersizliğini belirtmiştir.

Bakanlığın Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nca yedi coğrafi bölgeden 48 ilde 492 ilköğretim okulunda yapılan araştırmada İngilizce öğretmenlerinin meslekî gelişim etkinliklerine katılmadıklarını, yalnızca %36,6'sının haftada 1-2 saat zaman ayırarak mesleki yayınları izlediklerini belirtmiştir. Bunun ardından da İngilizce öğretmenlerini küçümseyen, aşağılayan sözlerle aralarında dinlediğini, okuduğunu anlamayanlar olduğunu belirterek Türkiye'deki özel yabancı dil kurslarına ne kadar öğrenci gittiğini ve bunların toplam gelirleri konusunda bir bilgi bulunmadığını da sözlerine eklemiştir. (http://www.kenthaber.com/Arsiv/Haberler/20Q6/Temmuz/Q9/Haber_150577.aspx 03.03.2008)

Milli Eğitim Bakan Doç. Dr. Hüseyin Çelik, Türkçe öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de ciddi problemler bulunduğunu belirterek, "4. sınıfta çocuklar 'tense' diye başlar, son sınıfa kadar gelirler, bu 'tense' tansiyona dönüşür" dedi. (http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=1_133 07.12.2006)

Burada değinilen görüşlere katılmakla birlikte biz konuya daha akademik açıdan yaklaşarak nelerin sorun teşkil ettiği ve çözümün neler olabileceğine değineceğiz. Böylece ulusal bir konuda sorunu dile getirmek elbette en kolay olanıdır. Asıl amaç dile getirilen sorunlara kısa ve uzun vadede ne tür yaklaşımlar sergilenebildiği ve ne tür çözüm önerileri getirildiğidir. Biz burada bir kısım sorunları dile getireceğiz, ancak asıl amacımız çözümün bir parçası olmakla birlikte çözüm önerilerini de paylaşmaktır denilebilir. Çözüm önerilerinin belli bir kısmına sonuç bölümünde değinilecektir. Doğrusu burada dile getirilen sorunların içinde çözümü de görmek mümkündür ve şu ana başlıklar altında sıralanabilir:

- materyal,
- iç ve dış etkenler,
- kurumsal yaklaşım ve farklılıklar
- öğrenci ve öğretmen
- ulusal beklentiler.

Rastgele sıralanan alt başlıklardan hareketle ilk olarak materyal, yani ders kitapları, yardımcı

kitaplar vb. hususlara değineceğiz. YDÖ'nde ders kitapları özellikle hazırlık sınıflarında ve bazı özel öğretim kurumlarında temin edilmekle beraber, öğrencilerin kitapların yüksek maliyetinden dolayı temininde direnmeleri önemle ele alınması gereken bir sorundur. Ayrıca ders kitapları neredeyse bir büyük sektör haline gelen bir kaç yabancı yayınevinin elinde olup, her nedense maalesef diğer batılı birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde yazılmasına ve basılmasına pek sıcak bakılmamakta ve neredeyse engellenmektedir. Bugün Yunanistan, İtalya, İspanya ve bal tük ülkelerinin bazılarında ve diğer birçok ülkede yerli basım kaynaklar kullanılmaktadır. Oysa biz hem YDÖ'mizi hem de öğrencilerimizi içeriğini yönlendiremediğimiz ve çok iyi bilmediğimiz kaynaklara mahkûm etmekteyiz. Öte yandan, MEB'nin komisyon kurup yazdırdığı İngilizce ders kitapları ayrıca ele alınması gereken bir diğer önemli husustur.

Bir diğer sorun YDÖ'ne etki eden iç ve dış etkenlerdir. İç etkenlerden söz edecek olursak eğer, ilk akla gelen ve yıllardır tartışılan yabancı dille eğitimi mi, yabancı dil eğitimi mi. Zira bunlardan yabancı dille eğitime karşı çıkan herkes her nedense muhafazakârlıkla veya aşırı milliyetçilikle suçlanmaktadır. Oysa akli başında hiçbir Türk insanı yabancı dil eğitime karşı çıkmaz ve bugüne değin de öyle olmuştur. Yabancı dille eğitimin mahsurlarını bu çalışmada tartışmak oldukça zor gözükmemekte ve özgün bir başka çalışmayı gerektirmektedir. Bu güne değin hangi bilim adamı yeni bir buluş yapmak istemişte veya bilimde yeni bir çığır açmışta yabancı dil engelinden dolayı bunu başaramamıştır? Buradan şunun anlaşılmasını istemeyiz: uzun yıllar yabancı dille meslek olarak uğraşan bizler yabancı dil öğretimine karşı olmak gibi bir düşünceyi asla taşımamaktayız. Dış etkenlere gelince; girebileceğimiz ya da bizi kabul edip etmeyecekleri bile şüpheli olan Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde AB'nin ortaya koyduğu ve bir anlamda da dayatma diyebileceğimiz türden dil eğitim program ve politikaları dayatılmaktadır. Hatta dil pasaportu bile verilmektedir. Bu konuyla daha fazla derinlemesine giremeyeceğiz ancak çağdaş ülkeler düzeyine çıkmak için yabancı dili hem meslekî hem de genel anlamda çok iyi öğretmek durumundayız. Yani *"Çözüm nitelikli dil öğretimidir. Anlamli İşlevsel, kısa erimde yararları görülen bir izlençe ile yabancı dil öğretilir"* (Kocaman, 1998).

Bu bölümde YDÖ'nde kurumsal yaklaşım ve farklılıklardan bahsedeceğiz. Nedense ülkemizde YDÖ'nde kurumsal yaklaşım daima kurumsal gerekçelerle değişiklik göstermektedir. Bu yaklaşımın en temel ögesi yapılan gereksinim çözümlemesinin bir sonucu mudur yoksa öngörülen kurumsal hedefler midir pek bilinmemektedir. Dolayısıyla böylesi bir yaklaşım, her ne kadar pek kabul görmese de, ortak bir YDO anlayışından uzaklaşıldığının kanıtıdır, öte yandan farklılıklara gelince; yabancı dil eğitimi veren her kurum (dil eğitimi yapan dershaneler kastedilmemektedir) kendi izlençe, öğrenci profili, hedef ve amaçlarının daima farklı olduğunu savunabilmektedir. Oysa konunun esasına değinildiğinde farklılık sadece YDÖ'nin nasıl en iyi şekilde yapılabileceği olmalıdır. Mesela, kimi öğretim kuramları AB normlarına göre YDÖ yaptıklarını savunmakta, kimi kurumlar ise hem ticari kaygı ile hem de sebebini pek açıklayamadıkları bir şekilde farklı dil eğitim politikası ve hedefleri benimsemektedirler. Kurumsal farklılıklar hep olacaktır, ancak yabancı dil yalnızca daha iyi nasıl öğretilir konusunda farklılıklar gösterebilir kanısındayız. Bütün kurumsal farklılık ve yaklaşım özetle Ahmet Kocaman'ın (1998) vurguladığı çerçevede kalabilmeli: *"Kısacası anadil bilgisine zarar vermeyen, onun üzerine temellendirilmiş, ülke gerçekleriyle bilimsel bulguları bağdaştıran yabancı dil öğretiminin başarılması gerektiğini düşünüyorum."*

YDÖ'nde sorunları irdelerken YDÖ'nin iki ana temel unsuru olan öğrenci öğretmen sorununa genel anlamda değinmemiz gerekecektir. Orta öğretim hatta ilköğretim düzeyinde başlayan yabancı dil öğretiminden gelen ve bıkkınlık duyan ve en önemlisi neden yabancı dil öğrendiğinin bile farkında olamayan bir öğrenci profili, üniversite düzeyinde YDÖ'nde daha da önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bizce en önemli sorun öğrenciyi çeşitli nedenlere bağlı olarak bıktırmak ve yabancı dil öğrenme gereksinimini belirlemek ve amaca göre dil eğitimine tabi olamamak.

Öğretmene ilişkin sorunlara gelince, öncelik sırasına göre;

- nitelikli öğretmen yetiştirilmesi,
- hizmet içi eğitim çalışmalarına önem verilmesi,

- mesleki amaçlı dil eğitimi verebilecek öğretmenlerin bir an evvel yetiştirilmesi,
- öğretmenlere yabancı dil öğretim/öğrenim pedagojisi eğitimi mutlak surette her üç yılda bir tekrar edilmeli,
- öğretmenlerin mesleki konularda yetişebilmeleri için akademik çalışmalara katılım teşvik edilmeli ve
- her akademik yıl sonunda başarılı görülen öğretmenler belirli sürelerle yurt dışına gönderilmeli.

Yabancı dil öğretmenleri sadece sınıf, tahta ve sıra üçgeni içine hapsedilmemeli. Öğretmenlerin teknolojik yeniliklerden uzak kalmamaları sağlanmalı, çünkü günümüz neslinin bilgiye bir tık mesafesinde olduğu göz önüne alındığında, teknofobia'sı olan öğretmenlerin yabancı dil öğretimindeki başarısı, maalesef öğrencinin teknoloji kullanımına ters orantılı olarak, düşmektedir.

7. Sonuç

Başlangıçta ve çalışmanın belli yerlerinde duygusal zekâ verilerinden, YDÖ'nde öğretmen, öğrenci, sorunların aşılmasında kriz yönetimi ve sınıf idaresi gibi belli başlı konularda yararlanılabileceğini tartıştık. Hiç şüphesiz ki, yaklaşık son yüz yıldır öğretmeye çalıştığımız ve hâlâ başarılı olup olmadığımızı tartıştığımız YDÖ'ne ilişkin sorunları bu kısacık makalede bütünüyle ele alabilmek imkânsızdır. Ancak, bundan sonra yapılacak akademik çalışmalara bir basamak teşkil eder düşüncesiyle, uzun yıllara dayana deneyim ve birikimimizi paylaşmak istedik. Bu bağlamda, nihaî sonuç görüş ve önerilerimizi iki ayrı ölçekte: Mikro ve makro ölçeklerde topladık. Bunun asıl sebebine gelince; bizim burada vurgulamaya çalıştığımız esas temanın materyal, mesnetsiz görüşler, fizikî mekânlar ve teknolojik yeniliklerden çok, YDÖ'nin temelinde olan insan yani öğrenci, öğretmen ve gerçek anlamda akademik ve bilimsel dil öğretimidir.

a. mikro ölçek: Bize göre, belli koşulları kapsayan mikro ölçekteki öğrenci, öğretmen, eğitim kurumu, izlençe, yöntem ve YDÖ materyali vb. belli başlı konulara dair olası sorunlara ilişkin görüş ve öneriler şöyle sıralanabilir:

- Yabancı dil öğrenme bilinci geliştirilmeli: Yabancı dil öğretimi programlarda olduğu için mi, yoksa yaşam boyu eğitimin bir parçası olması gerektiği için mi yapılmalı?
- Kime, neden, ne kadar, ' nasıl yabancı dil öğretimi yapılmalı? Ulusal yabancı dil eğitim/öğretim prensipleri oluşturulmalı
- "Ben yaptım oldu" mantığından çok, ilmi ve akademik çalışmalarla desteklenen izlenceler ve ortak öğretim çabalarına yer verilmeli.
- Yabancı dil her öğrenciye mi öğretilmeli, yoksa yabancı dil öğrenme kabiliyeti yüksek istekli öğrencilere mi?
- Son yıllarda yabancı dil öğretimi ilköğretim düzeyi 4. sınıfa kadar indirilmişken, öğrenciler yabancı dili liseyi bitirdiğinde öğrenmiş olarak mezun olabilmeliler ve çeşitli düzeylerde öğrencilere Yabancı Dil Yeterlik Sertifikası (YADYES) verilmeli.
- Yabancı dille eğitim yapan özel veya devlet okullarını bitirdiği halde üniversitelere girişte hala hazırlık okumak zorunda kalan öğrencilerle ilgili ciddi araştırmalar yapılmalı.
- YDÖ aşamasında öğrencinin yabancı dil öğrenirken yanlış yapıyor olması, dil ile ilgisinin devam ettiğini gösteren en önemli işarettir. Öğrenci motivasyonu sürekli yüksek tutulmalı
- Kurumsal ihtiyaç ve öğrenci profilini dikkate alarak yapılması gereken izlencelerden çok, çoğu zaman gereksinim çözümlenmesi/irdelemesi yapılmaksızın, kullanılacak ders kitabının içeriğine dayalı bir izlençe uygulanmamalı.
- Yabancı dil öğretiminde öğretmen, sadece bilgiyi/bildiklerini aktaran kişi değil, bilginin hedef kitesine nasıl aktarılacağını ve kavratılacağını bilen kişidir. Öğrencinin daima öğretimin merkezinde olması sağlanmalı.

b. makro ölçek: Bu ölçekte ele alınan konular ülke çapında ve bütünüyle herkesi ilgilendiren

hususlardır.

- Ülke düzeyinde yaygın ve gerçekçi bir YDÖ anlayışı,
- Ulusal düzeyde amaç ve beklentiler.
- Yabancı dille eğitim mi yoksa yabancı dil eğitimi kısır döngüsünden kurtulmak. Bu iki kavramın bir birinden farklı olmadığı ancak farklı işlevleri olduğu herkesçe kabul edilmeli.
- YDÖ’nde siyasi hiç bir iradenin baskısı ve yönlendirmesi olmaksızın, tamamen bilimsel ve akademik ölçüler baz alınarak kararlar alınması.
- YDÖ ne zaman başlamalı ve kimlere öğretilmeli?
- Mevcut koşullarda neyin ne kadar başarılabilirliği ve sorunların temelini oluşturan etkenler saptanmalı
- Yabancı dil bir araç mı olmalı yoksa eğitimi kâbusa dönüştüren bir amaç mı?
- Öğrenilen yabancı dilin sosyal ve meslekî yaşamda etkin kılınmadığında uzun süre nasıl korunacağı belirlenebilmeli.
- Ulusal düzeyde meslekî ve genel amaçlar doğrultusunda mutlak surette ortak ve esnek özellikler taşıyabilen izleneler olabilmeli.
- Üniversitelerde gerek hazırlık, gerek önlisans/lisans ve lisansüstü düzeyde yapılan YDÖ izlenesi, ders içerikleri ve sonuçları üniversitelerden bağımsız bir üst kurum tarafında belirlenerek denetim altına alınmalıdır.
- YDÖ her kurum ve kişinin üzerinde söz sahibi olduğu bir kavram olmaktan çıkarılmalı, ulusal bilince zarar vermeyecek ve modern dünya ile bütünleşik bir anlayış ve politikalar geliştirilmeli.

Özetle diyebiliriz ki, Yabancı Dil Öğretimi’nde sorunlar mikro ölçekte tartışılırken, çözüm ve çareler nedense hep makro ölçekte aranmaktadır. Kanımızca her ikisi de ülke ve ulus düzeyinde makro ölçekte tartışılıp, kalıcı ve akılcı çözümler bulunup bir an evvel gerçekleştirilmelidir.

Kaynakça ve Göndermeler:

- Birdal, A. Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Üzerine Yazılmış İki Makalenin Değerlendirilmesi
<http://www.ingilish.com/makale-karsilastirma.htm> (02 Nisan 2008)
- Cüceloğlu, D. (1994), *İyi Düşün Doğru Karar Ver*, Sistem Yayıncılık, İstanbul s.306,
- Çelebi, M. D. (2006), “Türkiye’de Anadil Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 21 Yıl : 2006/2: 285-307
- Demircan, O.(1990), Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri, İstanbul, Ekin Eğitim yay.
- Demircan, Ö. (1988), Düünden Bugüne Türkiye’de Yabancı DİL. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demircan, Ö. (2006) “Yabancı Dil Öğretimi Nasıl Düzenlenmeli?”
<http://www.istanbul.edu.tr/Bolumler/vabancidil/d sem.doc> (28 Mart 2008)
- Demirel, Ö. (1991), “Türkiye’de Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirmede Karşılaşılan Güçlükler”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 6/ 25-39
- Demirel, Ö. (1978), “Yabancı Dil Öğretimi ve Tam öğrenme” Eğitim ve Bilim. 14: 46-50. Ankara
- Doğan, M. (1996), “Yabancı Dil Öğrenimi ve Yabancı Dilde Öğretim”, Bilge, Sayı 10, s. 13.
- Erde, E.; Morgil, İ. (1992), “Türkiye’de Yabancı Dilde Öğretim Yapan Orta Öğretim Kuramlarında Fen Öğretimi ve Sorunları”, H. O. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 7: g/ 251 -260
- Genç, A. (1999), “İlköğretimde Yabancı Dil”, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 10: 299- 307.
- Gencel, U. (2005), “Türkiye’de Yabancı Dil Öğrenme ve Yabancı Dil Yoğun Eğitimlerin Ekonomik ve Sosyal Maliyetleri”, DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 7, Sayı:2
- Goleman, D. (1995), Emotional Intelligence: Why it can matter more than IQ. Bloomsbury Publishing. London.
- Goleman, D. (1998), Working with Emotional Intelligence, Bloomsbury Publishing.London. s.317
- Hein, S. (1999), EQ in Education, <http://eqi.org>
- Kilimci, A. (1998) Ana Dilinde Çocuk Olmak, Papirüs, İstanbul
- Kocaman, A. (1998) “Çözüm Nitelikli Dil Öğretimi”, Ana Dilinde Çocuk Olmak, Ayşe Kilimci, Papirüs, İstanbul, s. 38-39

- Kocaman, A. (1998) "Düşünce Aydınlığı ve Anadille Öğretim", Ana Dilinde Çocuk Olmak, Ayşe Kilimci, Papirüs, İstanbul, s. 62
- Köksoy, M. (1998) Yükseköğretimde Kalite ve Türk Yükseköğretimi için Öneriler, İKÜ yayınları, İstanbul
- Şenel, S. (2007), "Türkiye'de Yabancı dil Öğretiminde Temel Problemler ve Çözümleri", Mart 2007
<http://dilfelsefem.blogspot.com>
- Tuncay, H. (2003), "Class Management in ELT: Who is the 'Boss'?" The Third International ELT Research Conference "Languages for Life" Çanakkale 18 Mart University 22-24 May 2003 Conference Proceedings CD ISBN: 975-8100-37-8.

İnternet siteleri:

- Çeven, M. "Yabancı Dil öğrenimi",[http://www.aydinozgodok.k12.tr/Yazilar.\(04/04/2008\)](http://www.aydinozgodok.k12.tr/Yazilar.(04/04/2008))
- Özbay, F. "Türkiye'de Yabancı Dil Öğretiminin Tarihi Geçmişi ve Türkiye'nin Günümüzdeki Yabancı Dil Politikası"<http://www.libertasmedia.nl/alan/proieler/yabancidil.htm>, (07.04.2008)
- "Türkiye'de Yabancı Dil Sorunu" (2006) <http://www.kenthaber.com/Arsiv/Haberler/2006/Temmuz/09>, (07 Nisan 2008)
- Yılmaz, G. (2007) "Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimine Genel Bir Bakış" <http://rosengarten.blogcu.com> (07.04.2008)
<http://www.volkanaltintas.com/vazilar/TurizmdeYabanciDil.doc>
<http://dilfelsefem.blogspot.com/2007/03/trkiyede-yabanci-dil-retiminde-temel.html>
<http://www.kenthaber.com/Arsiv/Haberler/2006/Temmuz/Q9/Haber15Q577.aspx> (03.03.2008)
<http://www.meb.gov.tr/haberler/haberavrinti.asp?ID=1133> (07.12.2006)
<http://www.hurriyetim.com.tr/genc/03/100egit.asp> (Nisan 2004)